

نقش دانشگاه تبریز در پیروزی انقلاب اسلامی ایران

دانشگاه تبریز، به عنوان یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین مراکز آموزش عالی ایران، از همان آغاز تأسیس خود نقش علمی، فرهنگی و اجتماعی مهمی در آذربایجان و کشور ایفا کرده است.

نصر: دانشگاه تبریز، به عنوان یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین مراکز آموزش عالی ایران، از همان آغاز تأسیس خود نقش علمی، فرهنگی و اجتماعی مهمی در آذربایجان و کشور ایفا کرده است. تبریز پیش از انقلاب نیز شهری دارای پویایی اجتماعی و تاریخی بالا و نقش آفرین در تحولات مهمی مثل مشروطه بود؛ فرهنگی سرشار از روحیه استقلال طلبی، عدالت خواهی و مبارزه با ظلم که در کالبد جامعه دانشجویی آن نیز جلوه یافت.

پیشینه تاریخی دانشگاه تبریز و زمینه اجتماعی شهر

دانشگاه تبریز، به عنوان یکی از قدیمی‌ترین و معتبرترین مراکز آموزش عالی ایران، از همان آغاز تأسیس خود نقش علمی، فرهنگی و اجتماعی مهمی در آذربایجان و کشور ایفا کرده است. تبریز پیش از انقلاب نیز شهری دارای پویایی اجتماعی و تاریخی بالا و نقش آفرین در تحولات مهمی مثل مشروطه بود؛ فرهنگی سرشار از روحیه استقلال طلبی، عدالت خواهی و مبارزه با ظلم که در کالبد جامعه دانشجویی آن نیز جلوه یافت.

فضای دانشگاه های ایران و تبریز پیش از انقلاب

در دهه ۱۳۵۰، فضای دانشگاه ها در سراسر ایران به محل تجمع فکری و اعتراض علیه رژیم پهلوی تبدیل شد. این فضا، به ویژه در دانشگاه های بزرگ مانند دانشگاه تبریز، گرایش به نقد وضع موجود، آشنایی با اندیشه های اسلامی انقلابی و انسجام میان دانشجویان مسلمان پدید آورد. این روند همزمان با افزایش فعالیت روحانیون و استقبال جوانان نسبت به خط امام (ره) بود که دانشگاه ها را به یکی از مراکز اصلی مبارزه سیاسی علیه استبداد پهلوی تبدیل کرد.

جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز؛ آغاز مبارزات منسجم

جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز در سال های پیش از انقلاب بسیار فعال بود و دانشجویان مسلمان با حفظ هویت اسلامی خود، توانستند مبارزات سیاسی خود را از دیگر جریان ها جدا کنند و جهت گیری مشخصی در مبارزه اتخاذ کنند. آنان در برهه های حساس، با حضور در تظاهرات و اعتراض ها، به حرکت مردمی پیوستند و نقش تأثیرگذاری در روند انقلاب داشتند. بر اساس مستندات تاریخی و کتاب جنبش دانشجویی تبریز نوشته مرحوم رحیم نیکبخت، دو حرکت برجسته در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ در تبریز به ویژه در دانشگاه تبریز قابل توجه است:

۱. حضور در قیام تاریخی ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ تبریز در اعتراض به سرکوب مردم قم
۲. حرکت ۱۸ اردیبهشت ۱۳۵۷ که به لحاظ اهمیت، کمتر از ۱۶ آذر ۱۳۳۲ نیست.

واقعه ۱۸ اردیبهشت ۱۳۵۷؛ نقطه عطف دانشگاه تبریز

روز ۱۸ اردیبهشت ۱۳۵۷ نقطه عطف مبارزات دانشجویی در تبریز بود. در این روز، دانشجویان همراه با مردم تبریز علیه رژیم پهلوی تجمع کردند و درگیری هایی میان نیروهای امنیتی و دانشجویان رخ داد که منجر به شهادت چند تن از دانشجویان شد. از جمله این شهدا می توان به محمد غلامی، پرویز میرزایی اشاره کرد که با خون خود پیام اعتراض و ایستادگی را به نسل های آینده رساندند. این واقعه که معمولاً در تاریخ جنبش دانشجویی تبریز به عنوان نمادی از فداکاری و ایثار ثبت می شود، تأثیر گسترده ای در تب و تاب مبارزات مردمی داشت و دانشگاه تبریز را به صحنه ای فعال در مبارزه با استبداد پهلوی تبدیل کرد. پس از این واقعه، تا پیروزی انقلاب، دانشگاه به طور رسمی فعالیت آموزشی نداشت و بخش عمده دانشجویان و اساتید در صفوف مبارزات مردمی علیه پهلوی قرار گرفتند.

نقش اساتید و دانشجویان در تداوم مبارزات

اساتید و دانشجویان دانشگاه تبریز نه فقط در تظاهرات، بلکه در فعالیت های آگاهی بخشی، تحصن، تشکیل جلسات بحث و انتشار اعلامیه ها نقش اساسی ایفا کردند. این فعالیت ها به تقویت روحیه مقاومت در میان نسل جوان، افزون بر عموم جامعه، کمک کرد و دانشگاه را به یکی از مراکز کلیدی جنبش دانشجویی تبدیل نمود.

دانشگاه تبریز و تحولات پس از پیروزی انقلاب

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دانشگاه تبریز مانند دیگر دانشگاه های کشور در بازسازی فرهنگی و آموزشی جامعه نقش مؤثری

داشته است. دانشجویان و فارغ التحصیلان این دانشگاه در مسئولیت های مختلف علمی، اجرایی و فرهنگی کشور حضور یافتند و در تبیین هویت انقلاب و حفظ دستاوردهای آن مشارکت کرده اند. مقام معظم رهبری در یکی از سخنرانی هایشان با اشاره به سابقه انقلابی مردم تبریز، تحرکات روشنفکرانه دینی و انقلابی این شهر را افتخارآمیز دانستند و فرمودند: زمانی که دشمن به آذربایجان امید زیادی بسته بود، مردم تبریز و توده های مؤمن و غیور آذربایجان به دهان دشمن و ایادی او کوبیدند و آنها را آنچنان مأیوس کردند که بنده نظیر آن را در هیچ جای کشور سراغ ندارم. شعارهای مردم آذربایجان همیشه حاکی از یک روح حماسی و فهم دقیق زمان و موقعیت بوده است و آگاهی و ایمان، دو خصوصیت بارزی است که آذربایجان و مردم این خطه را بیمه کرده است.

جمع بندی

دانشگاه تبریز، با قرار گرفتن در شهری با پیشینه مبارزاتی و فرهنگی قوی، از ابتدای دهه ۱۳۵۰ تا پیروزی انقلاب اسلامی، نقش فعال و تأثیرگذاری در جنبش دانشجویی ایران ایفا کرد. حضور چشمگیر اساتید و دانشجویان در تظاهرات، وقایع مهمی مانند ۱۸ اردیبهشت ۱۳۵۷، و فداکاری شهدای دانشجو، نشان دهنده نقش محوری این مجموعه دانشگاهی در مسیر انقلاب است. این نقش نه فقط در قیام علیه رژیم پهلوی، بلکه در تداوم ارزش های انقلابی در سال های پس از پیروزی نیز ادامه یافته و دانشگاه تبریز را به یکی از نمادهای مقاومت و پیشرفت علمی و فرهنگی در ایران معاصر تبدیل کرده است.